

Nekatera vprašanja, ki jih bomo udeleženci obravnavali na konferenci

Participacija posameznikov v življenju družbe je bistvenega pomena za razvoj demokracije. Nujno je, da se v odločanje vključuje čim več posameznikov, organizacij in družbenih skupin. Pri tem se otroci in mladostniki, ki postopoma prevzemajo vse več vlog in odgovornosti v življenju, participacije hkrati učijo in jo živijo. Pravica do sodelovanja se nanaša tako na otroke posameznike kakor na otroke kot socialno skupino.

Mednarodne organizacije, ki se ukvarjajo s človekovimi pravicami, kot so Združeni narodi, Svet Evrope in Evropska unija, so že oblikovale pomembne standarde in smernice, ki se nanašajo na otrokove pravice do participacije, do sodelovanja otrok in h katerim so zavezane države članice teh organizacij, tudi Slovenija. Pravica do sodelovanja pri odločitvah, ki vplivajo na posameznikovo življenje in življenje skupnosti, je ena izmed temeljnih človekovih in s tem tudi otrokovih pravic. Zagotovljena je tudi v 12. členu Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah (glej dokumente na URL:<http://www.varuh-rs.si>).

Participacija otrok in mladostnikov v izobraževalnem procesu

- Ali šolske in lokalne oblasti dejavno podpirajo sodelovanje učencev in dijakov pri oblikovanju in sprejemanju vzgojnega načrta šole, programa življenja in dela šole ter šolskih pravil?
- So se šolske skupnosti učencev ter dijaške skupnosti v srednjih šolah uveljavile kot predstavniška telesa interesov in potreb vseh učencev in dijakov šole ter ali vodstva osnovnih in srednjih šol zagotavljajo optimalne pogoje za njihovo delo?
- Je otroški parlament v osnovni šoli zgolj enkratna oblika razprave o izbrani temi (na državnem otroškem parlamentu) ali pa je tudi oblika dela šolske skupnosti, forum učencev, na katerem razpravljajo o vseh pomembnejših vprašanjih, ki se jih tičejo?
- Ali sveti šol še pred sprejemom odločitev pridobijo mnenja šolskih skupnosti učencev ter šolskih dijaških skupnosti. In ali obe skupnosti dobita povratne informacije o ravni upoštevanja njihovih mnenj in predlogov ter argumentov za morebitno neupoštevanje?
- Se je dijaški parlament uveljavil kot enakovreden partner pri sprejemanju odločitev ter ali so predstavniki dijakov v svetu srednje šole deležni zadostnih spodbud, prejemajo razumljive informacije ter so deležni dodatnega usposabljanja in izobraževanja za opravljanje predstavniške funkcije?

Participacija otrok in mladostnikov v pravnih postopkih

- Ali odrasli pridobijo mnenje otroka (ali otrok) vedno, ko odločajo o vprašanjih, pomembnih zanj ali zanje, ter vsakokrat presodijo in pretehtajo, kar je otrok povedal?

- Ali je otrokom dana možnost izražanja lastnega mnenja v vseh sodnih in izvensodnih postopkih (upravnih in drugih postopkih, ki vplivajo nanj, tudi v alternativnih oblikah reševanja sporov, ob mediaciji), zlasti: ob odločanju o izobraževanju ali zdravljenju; ko se njihovi starši ločujejo ali se prepirajo glede skrbništva nad njimi; ko storijo kaznivo dejanje; ko so priče ali žrtve kaznivih dejanj; ko prosijo za azil; ob odločanju o rejništvu; ko je otrok žrtev fizičnega ali psihičnega nasilja; ko je spolno zlorabljen; ko beži od doma; ob urejanju statusa in drugih vprašanj otrok brez spremstva, begunskih otrok, otrok iz drugih držav?
- Se v procesih sprejemanja odločitev sliši glas otroka in se ga upošteva? Je ob otroku vedno tudi oseba, ki mu zapleteno pravno vsebino razloži ustrezno njegovemu razumevanju ter prepreči kakršnekoli oblike manipulacije z otrokom ter pritiske s strani vpletenih?
- So koristi otroka glavno vodilo vseh aktivnosti in odločitev odraslih, seveda ob upoštevanju njegovega mnenja ter v skladu z njegovo starostjo in zrelostjo?
- Ali otroci dovolj dobro poznajo svoje pravice in tudi pritožbene poti v primeru kršenja njihovih pravic (dostop do neodvisnih in učinkovitih pritožbenih mehanizmov)?
- Imajo postopki, v katerih so udeleženi otroci, prednost pri obravnavi?
- Je otrokom na voljo prijazno gradivo, ki vsebuje ustrezne pravne informacije, ali so dostopne kakovostne informativne storitve za otroke, kot so informacijske točke, specializirane spletne strani, in ali imajo otroci dostop do brezplačne pravne pomoči?
- Je zagotovljena zasebnost in zaupnost osebnih podatkov otrok, ki so ali so bili udeleženi v sodnih ali izvensodnih postopkih in pri sprejemanju ukrepov?

Participacija otrok in mladostnikov na področju socialnih in političnih pravic

- Ali so dovolj dobro razvite oblike vključevanja mladih v procese sprejemanja odločitev na lokalni in državni ravni? Ali Državni zbor, Vlada ter ministrstva omogočajo sodelovanje otrok in mladostnikov pri oblikovanju šolske, zdravstvene ter mladinske politike in vseh drugih politik, ki zadevajo tudi mlade?
- Ali odločevalci poznajo potrebe, interese, predloge in stališča mladih, ki so jih že izrazili na dosedanjih otroških parlamentih, parlamentih Dijaške organizacije Slovenije ali zapisali v programskih dokumentih Mladinskega sveta Slovenije. Dobijo mladi dovolj informacij o tem v kolikšni meri so bila upoštevana?
- Dobijo mladi dovolj znanj in vedenj o demokratičnih institucijah države, o otrokovih in človekovih pravicah ter poteh za njihovo uveljavljanje? Sta državljanska vzgoja in vzgoja za človekove pravice dovolj kakovostni? Vedo za pravico participacije, vključevanja v družbo ter sodelovanja v procesih odločanja in v kakšni meri jo uresničujejo?
- Ali bi veljalo razmisliti o smiselnosti znižanja starostne meje za udeležbo na volitvah na 16 let (z določitvijo splošne volilne pravice pri starosti 16 let)? V veliki večini držav je ta meja sicer postavljena pri 18-ih letih. Pri 16-ih letih pa že gredo na lokalne volitve v Avstriji, Nemčiji in Švici.